

Nr 60.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående fullmakt att i arbetslöshetsbekämpande syfte igångsätta arbeten, för vilka anslag uppförts å allmän beredskapsstat för budgetåret 1950/51, m. m.; given Stockholms slott den 13 februari 1953.

Kungl. Maj:t vill härmed, under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla det förslag, om vars avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

GUSTAF ADOLF.

Per Edvin Sköld.

Utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 13 februari 1953.

Närvarande:

Ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden SKÖLD, TORSTEN NILSSON, STRÄNG, ERICSSON, ANDERSSON, LINGMAN, HAMMARSKJÖLD, NORUP, HEDLUND, PERSSON, LINDELL, NORDENSTAM.

Chefen för finansdepartementet, statsrådet Sköld, anför efter gemensam beredning med statsrådets övriga ledamöter.

Allmän beredskapsstat fastställdes senast av 1950 års riksdag (prop. nr 126, r. skr. nr 370—379, 401 och 417). Beredskapsstaten, som avsåg budgetåret 1950/51, upptog anslag å driftbudgeten om tillhoppa ca 840 miljoner kronor och anslag å kapitalbudgeten å sammanlagt ca 380 miljoner kronor. Den mot anslagen svarande sysselsättningsreserven beräknades vid beredskapsstatens fastställande omfatta i runt tal 35 miljoner dagsverken, motsvarande ett antal årsarbetare av ca 140 000. Investeringsreserven — som icke vore avsedd att kunna realiseras i sin totala omfattning, utan inrymde alternativa sysselsättningsprogram — upptog anslag såväl för en allmän investeringsreserv som för en särskild grovarbetsreserv. Den allmänna investeringsreserven innefattade arbeten, som utvalts främst på grund av angelägenhetsgraden. I grovarbetsreserven upptogs ytterligare arbeten som

särskilt väl lämpade sig för sysselsättning av oskolad arbetskraft och därtill var mindre materialkrävande.

Beträffande statsbidragsgrunderna för kommunala och enskilda arbeten gällde, att bidragsgrunderna kunde jämkas där så erfordrades med hänsyn till de särskilda förhållanden under vilka investeringsverksamheten kunde komma att bedrivas. Vid beräkningen av erforderligt anslag till kostnader för arbetslöshetens bekämpande hade hänsyn tagits till det medelsbehov som kunde uppkomma till följd av dylik jämkning av statsbidragsgrunderna.

Då arbetsmarknadsläget icke ansågs ge anledning till att ett utformat förslag till allmän beredskapsstat för budgetåret 1952/53 underställdes riksdagen, utverkade Kungl. Maj:t, i likhet med tidigare år, riksdagens bemyndigande (prop. nr 65, r. skr. nr 147) att under budgetåret 1952/53, därest arbetsmarknadsläget så påfordrade, inom ramen av en särskild, till 200 miljoner kronor fastställd finansfullmakt meddela beslut om utförande av arbeten, för vilka anslag var uppförda å allmän beredskapsstat för budgetåret 1950/51. Därest utvecklingen på arbetsmarknaden senare skulle ge anledning därtill, borde på grundval av arbetsmarknadsstyrelsens framlagda utredningar om revidering och komplettering av investeringsreserven ett förslag till allmän beredskapsstat upprättas och underställas riksdagen. Arbetsmarknadsstyrelsen har sedermera med skrivelse den 25 april 1952 till Kungl. Maj:t överlämnat förslag till investeringsreserv för budgetåret 1952/53.

Inom ramen för den lämnade finansfullmakten har Kungl. Maj:t efter framställning av arbetsmarknadsstyrelsen genom beslut den 10 oktober 1952 ställt ett belopp av högst 50 miljoner kronor till styrelsens förfogande. Detta beslut är dock av formell art, då beloppet endast får disponeras efter särskilda beslut av Kungl. Maj:t. Hittills har Kungl. Maj:t fattat beslut rörande disposition av ca 33 miljoner kronor inberäknat summan av vissa till anordnande av allmänna samlingslokaler beviljade lån. Anslag för reglering av sålunda förskotterade utgifter kommer att äskas å tilläggsstat II till riksstaten för innevarande budgetår. I samband därmed kommer en närmare redogörelse för medelsdispositionen att lämnas riksdagen.

I skrivelse den 30 januari 1953 har *arbetsmarknadsstyrelsen* behandlat frågan om sysselsättningsberedskapen under budgetåret 1953/54. Härvid har styrelsen anmält, att arbetet med upprättande av förslag till investeringsreserv för budgetåret 1953/54 pågår inom styrelsen. Planeringen har begränsats till en revidering och komplettering av investeringsreserven för innevarande budgetår, dock med hänsyn tagen till att möjligheter bör föreligga att vid fortsatt vikande tendens på arbetsmarknaden kunna tillgripa en i förhållande till investeringsreserven för innevarande budgetår ökad reserv av planerade statliga, kommunala och statsunderstödda investeringsobjekt. Sålunda avses företag, som överförts till det ordinarie arbetsprogrammet eller av annan anledning avförts från investeringsreserven,

att ersättas med nya företag, då så anses lämpligt med hänsyn till planeringsmöjligheterna, företagens angelägenhet och å riksstat eller allmän beredskapsstat uppförda anslag. I den mån de avgångna företagen varit avsedda att finansieras med anslag till kollektivt angivna investeringsändamål, torde de enligt styrelsens mening inom respektive anslags ram kunna ersättas med nya företag av samma slag utan riksdagens särskilda godkännande.

Arbetsmarknadsstyrelsen har förutsatt, att allmän beredskapsstat för budgetåret 1953/54 icke nu avses att upprättas. Även om det f. n. är svårt att bedöma arbetsmarknadssituationen under nästa budgetår, torde det — framhåller styrelsen — kunna antagas, att tillräckliga statsmedel kommer att stå till förfogande för beredskap mot arbetslöshet under budgetåret 1953/54, om Kungl. Maj:t inom ramen av en till 300 miljoner kronor förhöjd finansfullmakt bemyndigas att meddela beslut om utförande av de arbeten eller de slag av arbeten, för vilka anslag uppförts å allmän beredskapsstat för budgetåret 1950/51.

Arbetsmarknadsstyrelsen har vid detta bedömande förutsatt dels att från investeringsreserven avförda företag, som avsetts att finansieras med anslag till kollektivt angivna investeringsändamål, får inom ramen för respektive anslag ersättas med nya företag av samma slag och dels att från investeringsreserven för budgetåret 1950/51 överförda företag, som avsetts att finansieras med för ett antal särskilt angivna företag gemensamt anslag, får inom anslagets ram utföras för den högre kostnad som kan ha förorsakats av prisstegringar och nödvändiga ändringar av planerna. Styrelsen har vidare utgått från att anslaget å beredskapsstaten till Kostnader för arbetslöshetens bekämpande m. m. får användas för att bestrida 1) kostnader för utvidgning av arbeten för vilka särskilda anslag anvisats å riksstat eller å allmän beredskapsstat, 2) merkostnader som direkt orsakats av att ett företag utföres såsom arbetslöshetsarbete, 3) kostnader för vissa angivna arbeten för vilka specificerade anslag icke uppförts samt 4) kostnader för vissa slag av grovarbeten. Det torde i detta sammanhang böra erinras om att i propositionerna nr 126/1950 och nr 65/1952 gjorda uttalanden i de angivna finansieringsfrågorna icke föranlett någon riksdagens erinran.

Beträffande frågan om planering av arbeten intagna i eller avsedda att intagas i investeringsreserven har arbetsmarknadsstyrelsen framhållit, att för de beräknade sysselsättningsmöjligheterna förutsattes att detaljplanering av arbetena utföres i avsevärt större omfattning än som hittills skett efter beredskapsstatens fastställande.

Departementschefen. Såsom arbetsmarknadsstyrelsen framhållit är det f. n. vanskligt att bedöma arbetsmarknadssituationen under det kommande budgetåret. En beredskap i form av en fullmakt för Kungl. Maj:t att besluta om igångsättande av arbeten i arbetslöshetsbekämpande syfte erfordras i varje fall fortfarande. F. n. är denna fullmakt knuten till den för bud-

getåret 1950/51 fastställda allmänna beredskapsstaten. Vissa olägenheter kan otvivelaktigt uppkomma genom anknytningen till denna numera delvis föråldrade beredskapsstat, särskilt som erfarenheten visar, att effektiva åtgärder förutsätter vidsträckta möjligheter för Kungl. Maj:t att anpassa åtgärderna efter förhållandena i varje särskilt fall. Emellertid ger dispositionsreglerna för det på allmänna beredskapsstaten uppförda anslaget till Kostnader för arbetslöshetens bekämpande m. m. avsevärd handlingsfrihet för Kungl. Maj:t. Med hänsyn härtill och under de av arbetsmarknadsstyrelsen angivna förutsättningarna synes de praktiska olägenheterna av fortsatt anknytning till allmänna beredskapsstaten för 1950/51 inte behöva vara till hinder för en effektiv arbetslöshetsbekämpande politik. Jag ansluter mig därför till arbetsmarknadsstyrelsens uppfattning att förslag till ny allmän beredskapsstat för budgetåret 1953/54 f. n. inte behöver underställas riksdagen. Därest utvecklingen på arbetsmarknaden senare skulle ge anledning därtill, torde på grundval av arbetsmarknadsstyrelsens utredningar om revidering och komplettering av investeringsreserven ett förslag till allmän beredskapsstat få upprättas och underställas riksdagen.

Med hänsyn till de förskjutningar som inträtt på pris- och löneområdet sedan ramen för den gällande fullmakten fastställdes ävensom till det i viss mån ändrade läget på arbetsmarknaden bör i enlighet med arbetsmarknadsstyrelsens förslag fullmakten lämpligen höjas med 100 miljoner kronor till 300 miljoner kronor. Fullmakten bör liksom för innevarande budgetår anknytas till de på allmän beredskapsstat för budgetåret 1950/51 uppförda anslagen.

För den händelse ifrågakvarande fullmakt tages i anspråk bör fortfarande gälla, att grunderna för statsbidrag till kommuner och enskilda vid utförande av arbeten tillhörande investeringsreserven kan jämkas där så erfordras med hänsyn till de särskilda förhållanden under vilka investeringsverksamheten kan komma att bedrivas.

Mot vad arbetsmarknadsstyrelsen anfört i fråga om förutsättningarna för att inom den föreslagna finansfullmaktens ram disponera anslagen å beredskapsstaten — vilket ansluter sig till vad som gäller i fråga om innevarande budgetårs fullmakt — har jag ingen erinran.

Jag vill i detta sammanhang erinra om att i statsverkspropositionen för 1953/54 för affärsverkens vidkommande äskats investeringsanslag, som — inberäknat äldre anslagsbehållningar — med drygt 180 miljoner kronor överstiger förordade medelsförbrukningsramar. Dylika anslagsmarginaler har även föreslagits beträffande vissa anslag av investeringsnatur å driftbudgeten. Anslagens maximibelopp är endast avsedda att tagas i anspråk under speciella konjunkturbetingelser.

Beträffande förtidsplaneringen av företag ingående i investeringsreserven vill jag framhålla, att de myndigheter, som närmast är ansvariga för arbetsprojekten, sedan våren 1952 bedriver projekteringsarbetet i ökad takt.

Under återopande av vad sålunda anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att bemyndiga Kungl. Maj:t att under budgetåret 1953/54, därest arbetsmarknadsläget så påfordrar, inom ramen av ett belopp av 300 miljoner kronor meddela beslut om utförande av arbeten, för vilka anslag är uppförda å allmän beredskapsstat för budgetåret 1950/51.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställen förordnar Hans Maj:t Konungen att proposition av den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar, skall avlåtas till riksdagen.

Ur protokollet:

Karl-Ingmar Edstrand.